

Glasnik Instituta

1/2012.

Pripremajući obilježavanje 50. godišnjice Instituta odlučili smo javnosti približiti djelatnost Instituta izdavanjem Glasnika Instituta u kojem ćemo od sada izvještavati o našem radu i postignućima.

Uvodnik

O Institutu

Rado ću početi ovaj uvodnik rečenicom da je Institut za društvena istraživanja u Zagrebu najstarija hrvatska znanstvenoistraživačka institucija u području sociologije i ostalih društvenih te humanističkih znanosti. Osnovan je odlukom Savjeta Sveučilišta u Zagrebu na prijedlog grupe sveučilišnih nastavnika 21. travnja 1964. godine pod nazivom Institut za društvena i sociološka istraživanja. Iduće godine slavimo 50 godina njegova rada i već smo počeli s intenzivnim pripremama njezinog obilježavanja.

Tokom 50-godišnjeg rada Institut je sustavno i interdisciplinarno istraživao društvo, posebice socijalnu strukturu, sociokulturne aspekte prostora, mlade, obrazovanje, znanost, religiju, kulturu i rod. Trudimo se postati Institut koji će unutar spomenutih istraživačkih područja, osim u Hrvatskoj, biti i međunarodno prepoznat i priznat po originalnosti, znanstvenoj i društvenoj relevantnosti i aktualnosti.

Institut je imao i još uvijek ima značajnu ulogu u razvoju društvenih istraživanja pri čemu je posebno važan njegov doprinos razvoju sociologije i srodnih znanstvenih disciplina, osposobljavanju znanstvenog kadra, te stvaranju infrastrukturnih i logističkih pretpostavki znanstvenog rada.

U njegova postignuća svakako treba ubrojiti 50 godina izdavanja časopisa Sociologija i prostor, koji se razvio iz Sociologije sela prvog časopisa u području ruralne sociologije u Hrvatskoj, zatim specijaliziranu institutsku biblioteku Znanost i društvo u kojoj su od 2001. objavljene 32 knjige, ne računajući posebna izdanja knjiga Instituta.

U Institutu se također sustavno njeguje međuinstitucijska i međunarodna suradnja u okviru koje Institut na principima partnerstva i komplementarnosti surađuje s brojnim i raznolikim institucijama kao što su znanstveni instituti i fakulteti, profesionalna udruženja, civilne udruge i vladine institucije.

Sumiramo li rad Instituta pokazuje se da je do sada realizirano oko 400 znanstvenih projekata, uključujući visokokompetitivne nacionalne projekte (npr. projekt HRZZ) i međunarodne projekte kao što su ISSP, ERASMUS i TEMPUS projekti, te objavljeno više od 3500 znanstvenih radova. Već na osnovu navedenog možemo reći da rad Instituta čini važan dio suvremene hrvatske znanosti i znanstvene baštine u području društvenih znanosti.

dr. sc. Branislava Baranović, ravnateljica

Projekti

Domaći projekti

U Institutu se realizira 10 projekata u okviru dva istraživačka programa koja je odobrilo i financira Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa RH. Tijekom 2012. godine redovne znanstvenoistraživačke projekte obilježilo je završno prikupljanje empirijskih podataka te provedba raznovrsnih analiza i interpretacija podataka. Započeta sinteza podataka istraživanja nastaviti će se i u 2013. godini zajedno s diseminacijom rezultata kroz domaće i međunarodne publikacije i sudjelovanja na skupovima.

U sklopu programa *Akteri znanstveno-tehnološkog, socioprostornog i sociokulturnog razvoja Hrvatske* (voditeljica dr. sc. Katarina Prpić) provodili su se projekti:

- *Identitet drugih u Republici Hrvatskoj* (voditelj: dr. sc. Mladen Labus)
- *Stratifikacija i vrijednosne orijentacije u hrvatskom društvu* (voditelj: dr. sc. Duško Sekulić)
- *Hrvatski studenti u europskom kontekstu: društvena elita u nastajanju* (voditeljica: dr. sc. Vlasta Ilišin)
- *Akteri društvenih promjena u prostoru* (voditeljica: dr. sc. Dušica Seferagić)
- *Manje vjerske zajednice kao akteri religijskih promjena u hrvatskom društvu* (voditeljica: dr. sc. Ankica Marinović)
- *Društveni akteri znanstvenog i tehnološkog razvoja* (voditeljica: dr. sc. Katarina Prpić)

U sklopu programa *Društvo znanja i podizanje kvalitete obrazovanja u Hrvatskoj* (voditeljica dr. sc. Branislava Baranović) provodili su se projekti:

- *Profesionalni razvoj učitelja tijekom inicijalnog obrazovanja i pripravnništva* (voditeljica: prof. dr. sc. Vlasta Vizek)
- *Podizanje i ujednačavanje kvalitete obveznog obrazovanja u Republici Hrvatskoj* (voditelj: dr. sc. Nikola Pastuović, profesor emeritus)
- *Kompetencije za društvo znanja i razvoj nacionalnog kurikulumu u Hrvatskoj* (voditeljica: dr. sc. Branislava Baranović)

Izvan istraživačkih programa na institutu se provodio i samostalni projekt *Izrada modela vrednovanja znanstvenog rada za sva znanstvena područja* (voditeljica: dr. sc. Marija Maja Jokić).

Međunarodni projekti

U protekloj godini nastavljen je i rad na dva međunarodna projekta. *International Social Survey Programme* pod voditeljstvom dr. sc. Dinke Marinović Jerolimov kontinuirano se provodi u okviru Instituta od 2005. godine. Radi se o najstarijem međunarodnom istraživačkom projektu u društvenim znanostima u kojemu sudjeluje preko 40 zemalja (www.issp.org). Osim na ISSP-u, nastavljen je i rad na Tempus projektu pod nazivom *Towards Equitable and Transparent Access to Higher Education in Croatia – ACCESS* (Prema pravednom i transparentnom pristupu visokom obrazovanju) pod voditeljstvom doc. dr. sc. Karin Doolan.

Ostali projekti za izvanjske naručitelje

U 2012. godini istraživači iz Instituta proveli su i ukupno 10 tržišnih projekata čije su teme bile povezane s obrazovanjem, socijalnom politikom i mladima:

Naziv projekta	Partneri
Perceptions and attitudes of young people in Croatia toward changing reality (Percepcije i stavovi mladih u Hrvatskoj o promjeni stvarnosti)	Friedrich Ebert Stiftung
Kvalitetom do uspjeha. Analiza kapaciteta udruga osoba s invaliditetom i udruga koje djeluju u korist osoba s invaliditetom za korištenje EU fondova	DIM – Udruga za građansko obrazovanje; Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva
Stručna analiza relevantnih dokumenata o mladima u svrhu izrade Zakona o mladima	Ministarstvo socijalne politike i mladih
Razvoj instrumenata za vrednovanje školske nastave	Agencija za odgoj i obrazovanje
Jačanje unutarnjih kapaciteta osnovnih škola grada Rijeke za provedbu školskih preventivnih programa	Grad Rijeka, Odjel za zdravstvo i socijalnu skrb
Korištenje sredstava ovisnosti kod srednjoškolaca u Dubrovačko-neretvanskoj županiji	Zavod za javno zdravstvo Dubrovačko-neretvanske županije
Život i studiranje u Dubrovniku - Mišljenja studenata dubrovačkog Sveučilišta o studentskom životu, studiranju i rizičnim ponašanjima studenata	Zavod za javno zdravstvo Dubrovačko-neretvanske županije
Analiza sadržaja i rezultata ispita državne mature iz matematike u razdoblju 2010.-2012.	Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja
Analiza upisa na studijske programe visokoškolskih ustanova u Republici Hrvatskoj na osnovu rezultata prve državne mature provedene u akademskoj godini 2012./2013.	Agencija za znanost i visoko obrazovanje (AZVO)
Evaluacija gradova - prijatelji djece	Savez društava Naša djeca Hrvatske, Hrvatsko društvo za preventivnu i socijalnu pedijatriju; UNICEF; lokalne samouprave

Prikaz projekta kroz intervju: dr. sc. Branislava Baranović

Molimo Vas da sažeto predstavite projekt „Socijalni identiteti, pristup visokom obrazovanju i odabir studija“.

Projekt ispituje utjecaj socijalnih identiteta i individualnih karakteristika učenika/ca u Hrvatskoj na njihove odluke o nastavljanju školovanja na visokoškolskoj razini, izbor studija te uspješnost na prvoj godini studija. Ciljevi projekta su: objasniti na osnovu teorijskih i empirijskih uvida obrazovne biografije (nastavak školovanja na visokoškolskoj razini, izbor studija, uspješnost studiranja); razviti mješovite metode istraživanja obrazovnih biografija; te povezati teorijske i empirijske nalaze istraživanja s obrazovnim politikama u cilju osiguranja jednakih obrazovnih šansi u visokom obrazovanju.

Kvantitativni dio istraživanja (primjena upitnika) provest će se na uzorku učenika/ca završnih godina srednjoškolskog obrazovanja (stratificiran uzorak od 5% srednjih škola, s kontrolom vrste srednje škole (gimnazija, 4- i 3-godišnja strukovna škola) i regije, dok će se kvalitativne metode (polustrukturirani intervjui) primijeniti na uzorku studenata/ica prve godine preddiplomskih studija na sveučilištima i veleučilištima (odabrani prema studijskim područjima).

Projekt primjenjuje Bourdieuovu teoriju prakse (1977) i Ecclesinu (1998) teoriju očekivanja i vrijednosti čije povezivanje omogućuje ispitivanje utjecaja socijalnih (npr. ekonomske i kulturne karakteristike), institucionalnih (npr. vrsta srednje škole i njezin status) i individualnih karakteristika učenika-ca/studenata-ca (npr. ocjene, motivacija) na njihove obrazovne biografije. Time projekt doprinosi razvoju interdisciplinarnog i cjelovitog konceptualnog okvira za objašnjavanje obrazovnih biografija učenika-ca/studenata-ca. Očekujemo da će nalazi projekta doprinijeti kreiranju evidence based politike u području obrazovanja, posebno u uklanjanju društvenih nejednakosti u području visokog obrazovanja.

Zaposlenici IDIZ-a i suradnici na projektu
"Socijalni identiteti, pristup visokom obrazovanju i odabir studija"

Slijeva na desno: dr. sc. Branislava Baranović - voditeljica projekta, doc. dr. sc. Karin Doolan, Olgica Klepač, dr. sc. Saša Puzić, dr. sc. Ivana Jugović, Iva Košutić

Projekt traje 3 godine, od 2013. do 2016. Provodi ga interdisciplinarni tim, koji sukladno ciljevima istraživanja čine suradnici/ce iz instituta, sveučilišta, nevladinih udruga i vladinih institucija. Osim domaćih na projektu surađuju i strani suradnici/ce, i to kao konzultanti.

Tim projekta čine:

- Baranović, B., Jugović, I., Klepač, O., Košutić, I., Puzić, S. - IDIZ-CIRO
- Doolan, K. - Odjel za sociologiju, Sveučilište u Zadru
- Karajić, N. - Odsjek za sociologiju, Sveučilište u Zagrebu
- Zgaga, P. - Centar za istraživanje obrazovnih politika, Sveučilište u Ljubljani
- Farnell, T. - Institut za razvoj obrazovanja
- Štimac-Radin, H. - Vladin Ured za ravnopravnost spolova
- Opfer, D. - RAND Odjel za obrazovanje

Projekt financira Hrvatska zaklada za znanost u iznosu od 671.516,00 HRK.

Molimo Vas da se kratko osvrnete na proces prijave i evaluacije projekta.

Projekt spada u nacionalne kompetitivne znanstvene projekte i prošao je uobičajenu proceduru prijave koju propisuje HRZZ za takav tip projekata. Nju karakterizira visok stupanj kompetitivnosti u kojem prolazi tek par projekata; postavljanje vrlo visokih kriterija u pisanju i evaluaciji projektnih prijedloga (strana recenzija) te praćenju realizacije projekta. Ovakva procedura služi kao dobra priprema za prijavljivanje na europske fondove i smatramo da će postavljanjem europskih kriterija doprinijeti poboljšanju kvalitete istraživačkog rada našeg tima i Instituta.

Naposljetku, što biste izdvojili kao najvažnije za prijavu projekta na natječaj HRZZ, odnosno koje elemente smatrate ključnima u prijavi (i pozitivnoj evaluaciji) projekta? Imate li neke savjete koje bi podijelili svima koji bi u budućnosti prijavljivali projekt HRZZ-u?

Tema projekta treba biti znanstveno relevantna (doprinositi obogaćivanju fonda znanstvenih spoznaja i inoviranju teorijsko-metodoloških pristupa) i društveno korisna. Vrlo je važno da se istraživanje nastavlja na dosadašnji znanstveni rad istraživača/ica, odnosno da iza istraživača/ica na projektu stoje znanstveni rezultati i rad koji garantira uspješno provođenje projekta. Također je važno da prijedlog projekta bude napisan jasno, precizno, da bude teorijski i empirijski utemeljen i argumentiran, a istraživački tim kvalitetan i interdisciplinaran i da omogućuje suradnju između institucija u i izvan Hrvatske. Na osnovu našeg iskustva, rekla bih da boljoj ocjeni projektne prijave doprinosi i planiranje profesionalnog razvoja i zapošljavanje mladih znanstvenika (doktoriranje).

Objavljeni radovi i izlaganja na konferencijama u 2012. godini

Istraživači iz Instituta su u 2012. godini objavili ukupno 25 znanstvenih publikacija različitih vrsta. Od toga 7 knjiga, 6 poglavlja u knjigama te 12 članaka u raznim domaćim i međunarodnim časopisima. Mnoge od ovih publikacija su na engleskom jeziku kako bi bile dostupne što široj znanstvenoj zajednici. Što je prema projektima i za očekivati, publikacije pokrivaju širok spektar tema. Društvene promjene, edukacija i školski sustav, održiv rast, religija i vjerske zajednice, rodne razlike te znanost i znanstveni doprinos samo su neke od njih.

Djelatnici instituta aktivno su sudjelovali i na brojnim znanstvenim i stručnim skupovima u Hrvatskoj i svijetu. Pored domaćih skupova u Zagrebu, Zadru, Šibeniku i Splitu, zaposlenici su sudjelovali i na skupovima u Buenos Airesu, San Juanu i Windhoeku kao i na europskim konferencijama koje se mogu vidjeti na slici dolje.

Sudjelovanje djelatnika IDIZ-a na europskim i svjetskim konferencijama

Međunarodna suradnja

U listopadu 2012. potpisan je sporazum o suradnji između The University of Georgia - Institute for Higher Education te Instituta za društvena istraživanja u Zagrebu, Centra za istraživanje i razvoj obrazovanja o zajedničkom pokretanju *Inicijative za visoko obrazovanje za Jugoistočnu Europu* (HEISEE - Higher Education Initiative for Southeastern Europe).

Cilj je ove inicijative formiranje modela suradnje ustanova koje se bave razvojem visokog obrazovanja na području Jugoistočne Europe, a sa zadaćom poticanja i promoviranja kvalitete istraživanja visokog obrazovanja, stvaranja mreže institucija i pojedinaca koji se bave ovakvim tipom istraživanja, formiranja baze podataka te stručne i savjetodavne aktivnosti vezane uz donošenje obrazovnih politika i njihovu primjenu.

Potpisivanje Sporazuma

Slijeva na desno: dr. sc. Karen Webber (Institute of Higher Education, University of Georgia), dr. sc. Branislava Baranović (ravnateljica IDIZ-a), dr. sc. Vlasta Vizek Vidović (voditeljica CIRO-a)

U inicijativi sudjeluju i Agencija za znanost i visoko obrazovanje (AZVO), Institut za razvoj obrazovanja te Američka ambasada u Zagrebu. Više informacija nalazi se na poveznici <http://www.heisee.org/>.

Od listopada 2012. pri *Centru za istraživanje i razvoj obrazovanja* gostuje Matthew Becker, student poslijediplomskog studija Sveučilišta u Mississippiju. Matthew je stipendist Zaklade David L. Boren koja dodjeljuje stipendije u sklopu Obrazovnog programa za nacionalnu sigurnost SAD-a (National Security Education Program).

Svrha njegova boravka u Hrvatskoj i BiH tijekom akademske godine 2012/13 je provođenje istraživanja u srednjim školama te izrada doktorske disertacije čija je tema utjecaj ratnih zbivanja na srednjoškolski obrazovni sustav i na formiranje stavova učenika. Radni naslov njegove disertacije je *School Systems and the Political Socialization of High School Students in Bosnia and Herzegovina*, a pri osmišljavanju početnih faza istraživanja stručnu podršku i superviziju gostu-istraživaču omogućila je dr. sc. Branislava Baranović.

Izdavaštvo

Institut za društvena istraživanja izdavač je biblioteke *Znanost i društvo* te znanstvenog časopisa *Sociologija i prostor*. U 2012. godini u sklopu biblioteke Znanost i društvo objavljene su 3 knjige kao rezultat rada na projektima Instituta:

Pastuović, Nikola. *Obrazovanje i razvoj: kako obrazovanje razvija ljude i mijenja društvo, a kako društvo djeluje na obrazovanje*. - Zagreb: Institut za društvena istraživanja u Zagrebu, 2012. - 369 str. - (Biblioteka Znanost i društvo ; 30)

Akteri društvenih promjena u prostoru; transformacija prostora i kvalitete života u Hrvatskoj.

Međuregionalni znanstveno-stručni skup (okrugli stol) održan u Institutu za društvena istraživanja u Zagrebu 16. prosinca 2011. godine / urednice Anđelina Svirčić Gotovac i Jelena Zlatar. - Zagreb: Institut za društvena istraživanja u Zagrebu, 2012. - 270 str. - (Biblioteka Znanost i društvo ; 31).

Jokić, Maja; Zauder, Krešimir; Letina, Srebrenka. *Karakteristike hrvatske nacionalne i međunarodne znanstvene produkcije u društveno-humanističkim znanostima i umjetničkom području za razdoblje 1991-2005*. - Zagreb: Institut za društvena istraživanja, 2012. - 342 str. - (Biblioteka

Znanost i društvo ; 32).

U protekloj godini Institut je bio i suizdavač publikacije:

Bezinović, Petar; Marušić, Iris; Ristić Dedić, Zrinka. *Opažanje i unapređivanje školske nastave*. - Zagreb: Agencija za odgoj i obrazovanje; Institut za društvena istraživanja, 2012. - 64 str.

Sociologija i prostor

Časopis *Sociologija i prostor* u 2012. godini publicirao je tri broja (192 (1), 193 (2) i 194 (3)) u kojima je objavljeno ukupno 17 znanstvenih radova, 2 stručna rada i 7 prikaza. Objavljenim radovima može se pristupiti putem web adrese: <http://hrcak.srce.hr/sociologija-i-prostor>.

Kada se osiguraju financijska sredstva (tijekom 2013. godine) u planu je digitalizacija cjelokupne građe, odnosno svih brojeva časopisa *Sociologija i prostor* (*Sociologija sela*) koji dosada nisu mogli biti digitalizirani zbog nedostatka sredstava. To obuhvaća 158 brojeva časopisa tiskanih u razdoblju 1963-2003, budući da je razdoblje od 2003. godine (brojevi 159-194) naovamo digitalizirano. Po završetku projekta bit će omogućen otvoreni pristup digitaliziranoj građi na stranicama *Instituta za društvena istraživanja* (www.idi.hr) i *Hrčka*, centralnog portala hrvatskih znanstvenih i stručnih časopisa (<http://hrcak.srce.hr/sociologija-i-prostor>).

Događanja u organizaciji Instituta

ISSP Cavtat konferencija

U travnju 2012. godine po prvi je puta u Hrvatskoj organiziran godišnji sastanak svih partnera koji sudjeluju u međunarodnom projektu *International Social Survey Programme*. Sastanak je održan u Cavtatu, a pod pokroviteljstvom *Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta, Zaklade Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, Turističke zajednice grada Cavtata, Turističke zajednice Hrvatske i Gradskog poglavarstva grada Dubrovnika*.

Petodnevnom susretu pridružilo se preko 80 istraživača iz 40 zemalja koji su tijekom niza sastanaka uspješno dovršili upitnik za istraživački modul *National Identity* (Nacionalni identitet), te raspravili o nekim važnim pitanjima povezanim s i o budućim modulom pod nazivom *Citizenship* (Građanstvo). Na kraju sastanka članovi projekta ukazali su hrvatskim članovima ISSP projekta veliku čast izabравši Hrvatsku (IDIZ kao predstavnik) u Upravni odbor (Standing Committee) ISSP projekta.

Kolaž fotografija s ISSP Cavtat konferencije

Prvi Dani obrazovnih znanosti

U organizaciji Centra za istraživanje i razvoj obrazovanja u Zagrebu je tijekom listopada 2012. uspješno održana znanstvena konferencija **1. Dani obrazovnih znanosti** s temom Kvaliteta obrazovanja - istraživačke perspektive. Ovom se znanstvenom konferencijom nastojalo dodatno afirmirati polje obrazovnih znanosti unutar šire akademske i stručne javnosti, motivirati znanstvenike za suradnju i umrežavanje ne samo unutar, već i izvan granica Republike Hrvatske, a nastojalo se doprinijeti i daljnjem usmjeravanju i jačanju profesionalnog identiteta znanstvenika u ovom dinamičnom području.

Tema konferencije obuhvatila je pojam kvalitete obrazovanja u njegovom najširem smislu, što uključuje analizu dionika u obrazovanju - učenika, nastavnika, ali i ostalih djelatnika obrazovnih ustanova te roditelja;

analizu procesa učenja, poučavanja, vrednovanja, inicijalnog obrazovanja učitelja i nastavnika, profesionalnog razvoja nastavnika i ravnatelja, te vođenja i upravljanja obrazovnih ustanova. Na konferenciji je bilo riječi i o sadržaju obrazovanja, iskazanom kroz kurikulumski i druga rješenja, o ishodima obrazovanja iskazanim kroz rezultate učenika na unutrašnjem i vanjskom vrednovanju te o indikatorima razvoja kompetencija pojedinih dionika obrazovanja. Također, tematski su obuhvaćeni i elementi školskog ozračja, materijalni uvjeti rada škola te pitanje sigurnosti u obrazovnim ustanovama. U planu je organizacija 2. Dana obrazovnih znanosti u 2014. godini, a više informacija moguće je doznati na poveznici <http://www.idi.hr/doz2012/>.

Interni seminari

U Institutu su tijekom 2012. održani i sljedeći interni seminari gostujućih predavača: *Provjera postavki modificirane Bloomove taksonomije u području matematike* – Natalija Ćurković (NCVVO), te *Education for democratic citizenship* – Alistar Ross (Emeritus Professor of Education, Institute for Policy Studies in Education, London Metropolitan University. Visiting Professor, University of Bedfordshire. Jean Monnet ad Personam Professor of Citizenship Education in Europe).

Najava događanja u 2013. godini.

U listopadu 2013. godine obilježit će se 50. godišnjica izlazenja časopisa *Sociologija i prostor* (*Sociologija sela*). Časopis kontinuirano izlazi od 1963. godine pod naslovom *Sociologija sela* do 2007. godine kada mijenja naziv u *Sociologija i prostor*. Povodom 50. obljetnice održat će se okrugli stol/znanstveni skup pod nazivom *Ruralni razvoj Hrvatske: perspektive integriranog i održivog razvoja ruralnih područja* kojim se želi objediniti nekadašnja misija časopisa, koji se naslanjao na sveobuhvatna

ruralnosociološka i njima povezana istraživanja, s planiranjem razvoja prostora te izazovima hrvatskoga sela i poljoprivrede u vrijeme i nakon ulaska u Europsku Uniju.

Skup će okupiti eminentne domaće i inozemne stručnjake iz različitih znanstvenih disciplina. Po završetku okruglog stola predviđena je promocija jubilarnog broja časopisa. Rok za prijavu sudjelovanja na okruglom stolu je 1. srpanj, 2013. godine. Za dodatne informacije i prijave obratiti se na adresu: svircic@idi.hr ili adrijana@idi.hr.

Uređivački odbor: Branko Ančić, Marija Brajdić Vuković, Tana Morić, Adrijana Šuljok i Krešimir Zauder.

Amruševa 11/II, 10000 Zagreb, Croatia

Tel: +385 1 48 10 264; **Fax:** +385 1 48 10 263; **E-mail:** idi@idi.hr